

FEJLESZTÉS-EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS-EGÉSZSÉGFEJLESZTÉS-EGÉSZSÉGFEJLE

KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM

TÁJÉKOZTATÓ

2004

ALKALMAZOTT EGÉSZSÉGTUDOMÁNYI TANSZÉK
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
JUHÁSZ GYULA TANÁRKÉPZŐ FŐISKOLAI KAR

KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM

TÁJÉKOZTATÓ

***30, 60, 90 és 120 órás modulrendszerű képzés
és
Pedagógus szakvizsgára felkészítő program***

2004

Összeállította:
Dr. habil. Benkő Zsuzsanna
Lippai László

Kiadó: SZTE Juhász Gyula Felsőoktatási Kiadó
Felelős kiadó: dr. Galambos Gábor kari főigazgató

TARTALOM

A KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM ELŐZMÉNYEI	5
---	----------

A KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM FELÉPÍTÉSE	7
---	----------

<i>A) Kisebbség-koordinátor modulrendszerű képzési program</i>	<i>7</i>
<i>B) Kisebbség-koordinátor pedagógus szakvizsgára felkészítő program</i>	<i>8</i>

KURZUSLEÍRÁSOK	11
-----------------------------	-----------

<i>A.1. Kisebbségtudományi alapismeretek</i>	<i>12</i>
<i>A.2. Kisebbségek lelki egészségvédelme</i>	<i>14</i>
<i>A.3. Kisebbségek társadalmi integrációja, életmód</i>	<i>16</i>
<i>A.4. Konfliktuskezelő tréning</i>	<i>18</i>
<i>B.1. Kommunikációs készségfejlesztő tréning</i>	<i>20</i>
<i>B.2. Tanulás módszertana</i>	<i>22</i>
<i>B.3. Kisebbségek művészete</i>	<i>24</i>
<i>B.4. Európa és az emberi jogok – különös tekintettel az egyenlő bánásmód kötelezettségére és a kisebbségvédelemre</i>	<i>26</i>
<i>B.5. Gyógypedagógiai alapismeretek</i>	<i>28</i>
<i>B.6. Szervezetfejlesztés, projektmenedzsment</i>	<i>30</i>
<i>B.7. Esetfeldolgozó csoport</i>	<i>32</i>
<i>B.8. Terepgyakorlat</i>	<i>34</i>

A TANSZÉK KIADVÁNYAI	36
-----------------------------------	-----------

A KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM ELŐZMÉNYEI

1993-ban indult meg az akkori Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán a két éves *Egészségfejlesztő mentálhigiénés* posztgraduális képzés, ami-re az egészségügy, a szociális ellátás, az oktatás, az államigazgatás területein dolgozó különböző szakemberek jelentkeztek. A cél nem önálló szakma kialakítása volt, hanem az, hogy a képzésben résztvevők a megszerzett interdiszciplináris, komplex elméleti és gyakorlati tudásukat napi munkájukba beépítve kamatoztathassák. A posztgraduális képzés sikerét jelzi, hogy 1992-től mintegy 1300 hallgatónk végzett országsszerte.

Az *Egészségfejlesztés mentálhigiéné* szakirányú továbbképzési szakon végzett munkánk során figyeltünk fel arra, hogy a résztvevők milyen gyakran választanak kisebbségekkel kapcsolatos témaköröket szeminárium-i dolgozataik, szakdolgozataik témájául.

Főként a roma népesség közismerten rossz egészségi állapota, illetve a hátrányos helyzetű gyermekek iskolai integrációjának nehézségei, a speciális nevelési igényű gyermekek együttnevelésével kapcsolatos gondok inspirálták hallgatónkat elmélyültebb kutatásra. Ez a tendencia az oktatókra, szakdolgozati témavezetőkre is jelentős hatást gyakorolt, kihívást jelentett.

A szóban és írásban kapott hallgatói visszajelzések egyaránt arra utaltak, hogy a résztvevők igénylik a kisebbségtudományi ismereteket, méghozzá olyan magas szinten, amely már meghaladta az *Egészségfejlesztő mentálhigiénikus* szakirányú továbbképzési szak kereteit. A kisebbségtudományi témák megjelentek ugyan a képzési tervben, de nem olyan markánsan, mint ahogy azt a hallgatók egy része igényelte volna.

Ugyanakkor a kisebbségtudományi kutatásokból, elemzésekből jól ismert tény volt számunkra, hogy a rendszerváltással elindult társa-

dalmi változások számos problémát felszínre hoztak, elmélyítettek. A mélyülő társadalmi konfliktusok, gazdasági nehézségek következményeinek ellensúlyozására az elmúlt bő évtizedben számos szociálpolitikai beavatkozás, törvény, jogszabály született meg. A napi gyakorlat azonban azt mutatja, hogy hiába a legjobban kidolgozott szociálpolitikai program, gondosan előkészített jogszabály, ha nincs olyan szakember, aki helyi szinten képes lenne az adott kormányzati, minisztériumi, jogalkotói elképzelések megvalósítására.

Ezek a társadalmi igények és hallgatói visszajelzések bátorítottak bennünket arra, hogy az egészségfejlesztés mentálhigiéné témakörén túl lépve, 2002 elején egy **Phare pályázatot** adjunk be a kisebbség-koordinátor modulrendszerű képzés és a kisebbség-koordinátor pedagógus szakvizsga program kidolgozására, melyet még abban az évben el is nyertünk (a pályázat Perseus száma: HU0008-02-01-0047). A pályázat másfél éve során kidolgozott képzési program tájékoztató anyagát tartja most kezében a kedves Érdeklődő.

Alkalmazott Egészségtudományi Tanszék

***SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM, JUHÁSZ GYULA TANÁRKÉPZŐ
FŐISKOLAI KAR***

Tanszékvezető: *Dr. habil. Benkő Zsuzsanna* főiskolai tanár

6725 Szeged Boldogasszony Sgt. 6.

Tel.: +36-62-544-737

Fax.: +36-62-544-737

honlap: <http://www.jgytf.u-szeged.hu/tanszek/alkegeszseg/index.html>

A KISEBBSÉG-KOORDINÁTOR KÉPZÉSI PROGRAM FELÉPÍTÉSE

A) Kisebbség-koordinátor modulrendszerű képzési program

A képzési program a következő, rövid alapozó modulokból tevődik össze:

- A.1. modul: *Kisebbségtudományi alapismeretek* (30 óra)
- A.2. modul: *Kisebbségek lelki egészségvédelme* (30 óra)
- A.3. modul: *Kisebbségek társadalmi integrációja, életmódja*
(30 óra)
- A.4. modul: *Konfliktuskezelő tréning* (30 óra)

A modulok tartalmáról a füzet második részében, a kurzusleírásokban található bővebben információ.

A jelentkező egyéni érdeklődésének, munkahelyi igényeinek megfelelően eldönthető, hogy a négy akkreditált modulból hányat kíván teljesíteni. Így a képzési program négy harminc órás moduljának bármelyike önmagában, a többitől függetlenül is elvégezhető, de egymásra épülő, 60, 90 és 120 órás modulrendszerű képzésként is teljesíthető.

Kinek ajánljuk?

A képzési program teljesítését ajánljuk:

- azoknak *a közoktatásban dolgozó pedagógusoknak*, akik óvodapedagógusi, tanítói, tanári, gyógypedagógusi, kollégiumi nevelői, szociálpedagógusi, könyvtárosi, szakoktatói munkakörben dolgoznak.
- azoknak *a szakembereknek*, akik *a közigazgatásban, a szociális szférában, az egészségügyben és nem állami intézményekben* dolgoznak.

A képzés során a fenti szakmák képviselői, illetve az említett munkakörökben dolgozó résztvevők napi munkájának ellátásához szükséges szakmai ismereteit szeretnénk a kisebbségi körbe sorolható, főként a nemzetiségi csoportokban, etnikai csoportokban, illetve a fogyatékkal élő gyermekek, fiatalok fejlesztését, társadalmi integrációját segítő alapismeretekkel, alapkészségekkel bővíteni.

Felvételi

A modulok megkezdése felvételihez nem kötött. A tanszék által meghirdetett modulok aktuális információi (időpont, helyszín, betöltött helyek száma) a tanszék honlapjáról, illetve a tanszéki Titkárságon tudható meg.

A modulok minimum 15 fő jelentkezése esetén indulnak, maximum 20 főben limitált csoportlétszámmal.

B) Kisebbség-koordinátor pedagógus szakvizsgára felkészítő program

Mire jó ez a képzés?

- A pedagógus életpálya modell legmagasabb lépcsőjét adó, akkreditált pedagógus szakvizsga teljesítésére biztosít lehetőséget. Ezért a pedagógusok egyéni boldogulásához, a munkaerőpiacon való sikeres részvételhez szükséges ismeretek, gyakorlati készségek kiemelt szerephez jutnak a képzés során.
- A szakvizsga programban résztvevőket a kisebbségi helyzetben élő fiatalok, tanulók hatékonyabb fejlesztésére, társadalmi integrációjára kívánjuk felkészíteni. A kisebbségi helyzetet elég széles felfogásban értelmezzük ahhoz, hogy a pedagógusok a nemzetiségi, etnikai (főként roma) és a speciális nevelési igényű (fogyatékos) gyermekek, fiatalok integrációjához, együttneveléséhez szükséges elméleti és módszertani ismeretek birtokába kerülhessenek.
- A pedagógusok kompetenciáját tevékenységi és intézményi szinten számos tudományterület – kisebbségtudományok, pedagógia, pszi-

chológia, szociológia – ismereteivel, eredményeivel illetve számos tudományág módszereinek felhasználásával kívánjuk fejleszteni. A képzés során a kisebbség-koordinátort olyan speciális módszerek alkalmazására készítjük fel, amelyek a kisebbségi körbe sorolható tanulók fejlődését és integrálását iskolai környezetben és a társadalom más alrendszerében, mint a család, egészségügy, szociális intézmények is megkönnyíti.

A képzés tanulmányi területei

A kisebbség-koordinátor pedagógus szakvizsgára felkészítő programot két tanulmányi terület alkotja. A **kötelezően oktatott tanulmányi terület** kurzusain, a pedagógusi tevékenység ellátásához szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek megerősítésére és újabb ismeretekkel történő bővítésére van lehetőség. A **választható tanulmányi terület** szemeszterei során pedig a kisebbség-koordinátor pedagógus szakvizsgára készülhetnek fel a résztvevők.

A választható tanulmányi terület képzési struktúrája

Rövid alapozó modulok

- A.1. *Kisebbségtudományi alapismeretek*, 30 óra
- A.2. *Kisebbségek lelki egészségvédelme*, 30 óra
- A.3. *Kisebbségek társadalmi integrációja*, életmód, 30 óra
- A.4. *Konfliktuskezelő tréning*, 30 óra

További szakvizsga modulok

- B.1. *Kommunikációs készségfejlesztő tréning*, 30 óra
- B.2. *Tanulás módszertana*, 30 óra
- B.3. *Kisebbségek művészete*, 30 óra
- B.4. *Európa és az emberi jogok – különös tekintettel az egyenlő bánásmód kötelezettségére és a kisebbségvédelemre*, 15 óra
- B.5. *Gyógypedagógiai alapismeretek*, 10 óra
- B.6. *Szervezetfejlesztés, projektmenedzsment*, 10 óra
- B.7. *Esetfeldolgozó csoport*, 30 óra
- B.8. *Terepgyakorlat*, 30 óra

A modulok tartalmáról a füzet második részében, a kurzusleírásokban található bővebb információ.

Kinek ajánljuk?

A képzési program teljesítését ajánljuk:

- azoknak *a közoktatásban dolgozó pedagógusoknak*, akik óvodapedagógusi, tanítói, tanári, gyógypedagógusi, kollégiumi nevelői, szociálpedagógusi, könyvtárosi, szakoktatói munkakörben dolgoznak, különösen akkor, ha intézményvezetői; gyakorlatvezető tanítói vagy tanári; szakértői; vizsgaelnöki; szaktanácsadói megbízatást látnak el. A képzés során a fenti munkakörökhöz, megbízatásokhoz szükséges szakmai és pedagógus mesterségbeli ismereteiket szeretnénk a kisebbségi körbe sorolható tanulók (nemzetiségi, etnikai (főleg roma), fogyatékosok) integrálását elősegítő ismertekkel, készségekkel bővíteni.
- azoknak *a más végzettségű szakembereknek*, akik *a közigazgatásban, a szociális szférában, az egészségügyben és nem állami intézményekben dolgoznak*, és szükségesnek érzik azt, hogy felkészüljenek a kisebbségi helyzetben élő gyermekek, fiatalok (nemzetiségi, etnikai (főleg roma), fogyatékosok) hatékonyabb fejlesztésére, társadalmi integrációjára, a felnőttek munkaerőpiaci esélyeinek javítására.

A képzés időtartama és felvételi követelménye

A képzés 4 szemeszteres, a résztvevők felvétele pedagógus vagy más felsőfokú (egyetemi, főiskolai) szakvégzettséghez és legalább három év szakmai gyakorlathoz kötött.

A jelentkezőknek felvételi elbeszélgetésen kell részt venniük, ahol a felvételi bizottság a jelölt eddigi, ez irányú tevékenységéről tájékozik. Azonban fontos szempont az is, hogy a jelöltnek milyen tervei vannak arra, hogy miként tudja majd a képzés során megszerzendő ismereteit a munkahelyén alkalmazni.

KURZUSLEÍRÁSOK

A.1. Kisebbségtudományi alapismeretek

A modul alapítását és indítását az *SZTE JGYTFK Alkalmazott Egészségtudományi Tanszékének* az oktatási miniszter – T302460-928/1999 számon – akkreditálta.

A modul célja: a kisebbségtudományok alapvető kérdéseinek, témaköreinek és módszereinek bevezető szintű bemutatása. A résztvevők általános, több tudományág eredményeit felhasználó betekintést kapnak a kisebbségi csoportokkal, kisebbségi helyzettel kapcsolatos ismeretekbe.

Főbb tanulmányi területek:

- *A kisebbség fogalmának értelmezési lehetőségei. A kisebbség társadalmi percepciója.* A „kisebbség” fogalmának használata nem egyértelmű. Ezért különösen fontos a nemzetiségi és etnikai kisebbségek politikai, jogi vagy éppen társadalmi, kulturális meghatározásának, társadalmi percepciójának különbségeit bemutatni. A téma főként szociológiai jellegű feldolgozása során a résztvevők megismerhetik, hogy milyen kisebbségi csoportok azonosíthatók a magyar társadalomban, és hogyan észleli a különböző kisebbségi csoportokat a magyar társadalom.
- *Az előítélet témakörének bevezetése.* A kisebbségek társadalmi percepciójának vizsgálata során gyakran merül fel az a kérdés, hogy mennyire előítéletes a magyar társadalom. A társadalom az egyén személyiségfejlődésére gyakorolt hatása révén nagymértékben erősítheti, vagy éppen gátolhatja a személy előítéletességét. A szocializációs tényezők mellett azonban a személy előítéletes magatartásának más aspektusait is fontos figyelembe venni. Erre az előítéletes magatartással kapcsolatos pszichológiai kutatások eredményeinek vázlatos bemutatása során kerül sor.
- *Az alapfogalmak áttekintése* után a résztvevők betekintést kapnak a hazánkban élő *nemzeti, etnikai kisebbségek* történetébe, kul-

túrájába, különös tekintettel *a magyarországi cigányság* aktuális helyzetét előrevetítő történetiségre és a cigányság kultúrájára.

- A nemzeti, etnikai kisebbségek mellett fontosnak tartottuk más kisebbségi csoportok jellegzetességeinek bemutatását is. Így az alapozó kurzus során a homoszexuális kisebbség társadalmi helyzetének, társadalmi percepciójának kérdése is helyet kapott.
- A *magyar* társadalom hátrányos helyzetű csoportjainak eddigi vizsgálatai során viszonylag kevés figyelmet szenteltek *a nők helyzetének*. Ezért fontos a nők kisebbségi helyzetéből adódó társadalmi nehézségek felvázolása is.
- A *fentebb* tárgyalt témakörök gyakorlati, főként iskolai alkalmazásából nyújt ízelítőt a *multikulturális nevelés alapjainak bemutatása*. Itt az *előítéletek megszüntetését célzó tanítási módszerek* és az idevágó *európai irányelvek* áttekintésén túl a rendelkezésre álló *tantervek és taneszközök* vázlatos bemutatására, elemzésére is sor kerül. Szóba kerül a *speciális nevelési igényű gyermekek* magyarországi helyzete is, továbbá a terjedőben lévő együttnevelési koncepció kihívásainak érzékeltetésére is sor kerül.
- A *kurzus* végén a résztvevők a kisebbségek médiajelenlétének irányított elemzését végzik el.

A.2. Kisebbségek lelki egészségvédelme

Az ember személyiségfejlődése rendkívül összetett, komplex jelenség. A személy a maga biológiai adottságaival, a környezettel való szüntelen kölcsönhatásban éri el a felnőtt személyre jellemző autonómiát. A környezettel való kölcsönhatáson az egyén nevelődési folyamatát, szocializációját értjük. A nevelési folyamat a társadalomból, intézményrendszeréből, valamint a társadalom legkisebb egységéből, a családból érkező, azok értékeit, normáit közvetítő ráhatásokból, impulzusokból áll.

A tudományos kutatások nagytöbbsége a többségi társadalom szemszögéből vizsgálódik. Sok adatot tártak fel a többségi viszonyulásról, előítéletességről, annak kialakulásáról. Kevés ismeretünk van azonban arról, hogyan befolyásolja, formálja a kisebbségi csoportok tagjainak személyiségét, személyiségfejlődését, attitűdjeit, lelki folyamatait, személyközi kapcsolatrendszerét a feljük irányuló megkülönböztetés.

A modul célja: az, hogy a résztvevők megismerjék a kisebbségi csoportokban élők pszichés fejlődését, rálátásuk legyen a mentálhigiénés támogatási lehetőségekre, és betekintést kapjanak az egészséges személyiségfejlődést elősegítő pedagógiai eszköztárba.

Főbb tanulmányi területek:

A modul tematikája a lelki egészségvédelem kulcsfontosságú – pszichológiai, pszichiátriai, mentálhigiénés és pedagógiai témaköreiből tevődik össze.

- *A pszichológiai témakörök súlypontját a család személyiségfejlődésben betöltött szerepének bemutatása adja. A kisebbségi lét mélyebb megértéséhez, lelki egészségi problémáik gyökerének azonosításához szükséges tudni, hogy vannak olyan kisebbségi csoportok, ahol a többségi társadalom családmmodelljéhez képest a család szerepe jelentősen más. Náluk a család fejlődésének kritikus pontjaiban, illetve az egészséges személyiségfejlődésben is*

jelentős eltérések tapasztalhatók. Emellett sor kerül az egészséges pszichoszexuális fejlődés menetének bemutatására, ami módot ad a homoszexuális identitás kialakulásának felvázolására. Azonban olyan fontos témák is megjelennek, mint az értelmi képességek, a kreativitás, az iskolaérettség vagy a nemzetiségi alapon szerveződő csoportok szociálpszichológiai sajátosságai.

- A *pszichiátria* főbb témakörei a gyermek- és serdülõpszichiátria kulcspontjai köré épülnek fel. A résztvevõk átfogó bevezetést kapnak a gyermek- és serdülõkorban pszichiátriai kezelést igénylõ problémákról. Ugyanakkor a teljesítményzavarok és a beilleszkedési nehézségek mögötti lehetséges kórképek részletes bemutatására is mód nyílik.
- A *mentálhigiéné* főbb témakörei a lakosság, az iskola és a család lelki egészséget támogató és károsító hatásainak bemutatása köré összpontosulnak. A lakosság (ezen belül a fiatalok) lelki egészségi állapotát a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok tükrében mutatjuk be. A családtagok lelki egészségére a család, mint alapvetõ közösség kiemelten fontos hatást gyakorol, ez a jelenség a kisebbségi csoportok sajátos mentálhigiénés problémáinak elemzése kapcsán is felvázolásra kerül. Végezetül a mentálhigiénés segítő-támogató hálózat, valamint az önsegítő csoportok szerepérõl, jelentőségérõl esik szó.
- *Pedagógiai* témakörben pedig az iskolai mentálhigiéné, az iskolai prevenciók stratégiák, valamint a gyermekvédelem aktuális problémáiba és a gyermekvédelmi kérdések mentálhigiénés szempontú kezelési lehetőségeibe kapnak betekintést a résztvevõk.

A.3. Kisebbségek társadalmi integrációja, életmód

A kurzus több tudományágra épülő, sokszínű megközelítéssel lehetőségét teremt arra, hogy a pedagógusok egységben lássák a kisebbségek, és azon belül részletesen a romák életmódjának jellegzetességeit, a társadalmi esélyeket, valamint a kisebbségek választásait korlátozó társadalmi- helyzetet és a választásokat motiváló néprajzi, kulturanropológiai jellemzőket.

A résztvevők először a magyar lakosság demográfiai és epidemiológiai jellemzőivel ismerkednek meg. Rálátásuk lesz a demográfiai és epidemiológiai jelentések elemzési lehetőségeire, és a legfrissebb adatok segítségével dolgozzák fel a hátrányos helyzetű csoportok nép-egészségügyi helyzetét.

Az egységes szemlélet a kisebbségek életmódjának, különösen a romák egészségesélyét meghatározó társadalmi tényezők, kulturális jellemzők bemutatását is magában foglalja. Ugyanakkor lényegesek azok az etikai alapismeretek is, amelyek segítségével a résztvevőknek rálátásuk lehet az oktatás és a mindennapi együttlét során felvetődő, sokszor bonyolult és kényes etikai kérdésekre és dilemmákra is. Így könnyebben lehet eligazodni felmerülő értékproblémákban, fejlesztve a résztvevők érzékenységét, erkölcsi konfliktus-feltáró és -megoldó készségét.

A magyarországi szociálpolitika kisebbségre irányuló szemléletének, jogi hátterének, eszközrendszerének ismerete szintén fontos, amelyet a résztvevők a teljes szociálpolitikai rendszerbe ágyazottan sajátíthatnak el. Két kisebbségi csoport, – a romák és a fogyatékkal élők – szociálpolitikája különösen részletesen kerül bemutatásra.

A szociálpolitika mellett a kisebbségek társadalmi integrációjában az oktatásnak van kiemelkedő szerepe. Ezért fontos, hogy azok a résztvevők is, akik esetleg nem a közoktatásban dolgoznak, átfogó, rendszerszemléletű ismeretekre tehessenek szert a magyarországi tanulási, továbbtanulási rendszerről az általános iskolától az egyetemig.

A modul célja: az, hogy a kisebbségtudományi alapismeretek (A.1.) modulra építve a kisebbség és társadalom kapcsolatát multidiszciplináris megközelítésben tárja a hallgatók elé.

Főbb tanulmányi területek:

- A magyarországi roma kisebbség egészségi állapotának bemutatása, összehasonlítva a többségi társadalom demográfiai, epidemiológiai jellemzőivel.
- Az életmód, az egészséges életmód, a családok életmódját meghatározó szociológiai tényezők. Az életmódra, az egészségre ható tényezők strukturális, etnikai és kulturális összefüggései.
- A kulturális antropológiai cigány kutatások bemutatása az 50-es évektől napjainkig.
- Szociális problémák a mai Magyarországon és a szociális ellátások. A munkanélküliek szociális ellátása. A cigány lakosság és a szociálpolitika. Fogyatékkal élők, tartósan betegek szociális problémái és szociális ellátásuk.
- Etikai alapismeretek. A szociális etika alapelvei. Hivatásetikák. Pedagógiai Etikai Kódex. Értékrendszerek a mai Magyarországon. Normák és normarendszerek. Az erkölcsi nevelés lehetőségei és hatásai.
- Munkaerőpiaci esélyek az oktatási rendszer integrálásával. A továbbtanulás lehetőségei az általános iskolától az egyetemig.
- A kultúra, mint életmód. Az életmód értékmeghatározói. Az életmód, mint történeti kategória. Az életmód elméleti mintái: Max Weber, Pierre Bourdieu, Antony Giddens. Az egészséges életmód esélyei a kisebbségi kultúrákban.

A.4. Konfliktuskezelő tréning

Az emberek közötti együttműködés a társas mivoltunk formálódásához létfontosságú. Az interperszonális kapcsolatokban az alkalmazkodás folyamata nem zökkenőmentes. Gyakran konfliktusok színezik együttes tevékenységeinket. Az emberi kapcsolatok stabilitását a konfliktusok nem veszélyeztetik, sőt a kölcsönösen és sikeresen feldolgozott konfliktusok még inkább erősítik azt.

Az utóbbi években a gyermekeket nevelő szülők, pedagógusok egyre tehetetlenebbnek érzik magukat, mert a konfliktushelyzetekhez gyakran kapcsolódik az erőszakosság. Különösen kiéleződik ez az eltérő csoportok tagjai között, amelyet a másság táplál. Ennek kezeléséhez jól felkészült pedagógusokra van szükség, akik eredményesen bánnak a mindennapi gyakorlatban a konfliktuskezelés különböző stratégiáival, módszereivel.

A modul célja: az, hogy a résztvevők megismerjék a konfliktuskezelés területeit, típusait a családi rendszerben, intézményen belül, intézmények közötti helyzetekben. Ismerjék fel a belső és külső, érdekellentéteken alapuló konfliktusokat. Ez segíthet számukra tisztázni a hatékony konfliktuskezelés és a kommunikáció összefüggéseit is. Az érzelmek, gondolatok kongruens közvetítése jelentős szerepet játszik az eredményes konfliktuskezelésben. Azzal, hogy jártasságot szereznek a konfliktus gyökereinek, okainak feltárásában, elemzésében számos új, hatékony módszerrel foghatnak hozzá az esetleges konfliktusok feloldásához.

Főbb tanulmányi területek:

1. Tisztázandó fogalmak, folyamatok szituatív helyzetben:

- A kommunikáció, mint alap tevékenységrendszer fő fogalmainak áttekintése.

- A kommunikációs torzulások, torzítások szituatív helyzetekben történő feldolgozása.
- A konfliktus fogalma, frusztrációtól eltérő vonásainak demonstrálása.
- A konfliktusok gyökértényezőinek feltárása, a kongruencia fogalmának szituatív elemzése.

2. Konfliktuskezelés területei, típusai

- konfliktus területei:
 - a családi rendszerben
 - az intézményen belül
 - intézmények közötti helyzetekben
- konfliktus típusai:
 - belső (normák, értékek, szerepek, viselkedési minták közötti ütközés)
 - külső (érdeellentétek, párba, csoportba-tartozás ellentétes dinamikája, szerepkonfliktusok)

3. Konfliktuskezelés technikái

- Kiemelten a tárgyalás, megbeszélés szakaszai, technikái kerülnek feldolgozásra.

B.1. Kommunikációs készségfejlesztő tréning

A szociálisan hátrányos helyzetű fiatalok társadalmi, iskolai lehetőségeit nem kis mértékben rontják kommunikációs készségeik, illetve a kommunikációs készségeket meghatározó gondolkodási készségek és stratégiák hiányosságai. Ezért, a tananyag követelményeit és a pedagógus lehetőségeit figyelembe véve, a kommunikációs készségfejlesztés történhet a gondolkodási készségek fejlesztésével szoros integrációban is.

A tréning során fontosnak tartjuk, hogy a résztvevők az életkori szintjüknek megfelelő, sajátélményt biztosító, érzékenyítő gyakorlatokkal párhuzamosan, azokkal szoros összhangban ismerjék meg a szociálisan hátrányos helyzetű fiataloknak szóló feladatokat, játékokat. Ez több szempontból is lényeges. Egyrészt így megvan az esély arra, hogy az élményszerzés, valamint az élmény átélésének, megfogalmazásának, feldolgozásának és generalizálásának folyamatán keresztül nemcsak merev technikákat sajátítanak el, hanem a technikák alkalmazásához szükséges tudásnak is birtokába jutnak.

Az így nyert tapasztalatok segíthetnek a fiatalok életkori szintjének megfelelő gyakorlatokban rejlő fejlesztési lehetőségek felismerésében, tudatosításában. Másrészt a résztvevők saját kommunikációs készségei is csiszolódhatnak a kurzus során.

A feladatgyűjtemény jól kiegészíti a pedagógusok eszköztárát, de nem pótolja a szükséges esetben megfelelő szakember beavatkozását, nem tesz feleslegessé az intézmények közötti kommunikációt.

Ezekkel az eszközökkel a hátrányos helyzetű fiatalok is jobban bevonhatók az iskolai és egyéb közösségek munkájába: sikerélményhez juthatnak, kapcsolódási lehetőségeket kapnak. Ezekből a gyakorlatokból azonban nemcsak ők, hanem az egész közösség épülhet.

A modul célja: a kommunikációs készségfejlesztő feladatok egyfajta eszköztárának elsajátítása, melynek révén fejlesztő célú pedagógiai

beavatkozásokhoz szükséges elméleti és gyakorlati ismeretek birtokába jutnak a résztvevők.

Főbb tanulmányi területek:

- Anyanyelvi kommunikáció. Írásbeli és szóbeli kommunikáció.
- A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Verbális és nem verbális kommunikáció.
- A történetek jelentősége a kommunikációs készségfejlesztésben.
- A vita, mint a tanulást segítő beszédforma.
- Az interperszonális intelligencia fejlesztése. A tanulási ciklus szerepe.
- Ismerkedési, csoportkezdési gyakorlatok.
- A kommunikációs alapfolyamatok gyakorlatai.
- Verbális kommunikáció gyakorlatai.
- Érzelemkifejezés és verbális kommunikáció.
- A nem verbális kommunikáció fejlesztésének gyakorlatai.
- Kommunikáció a csoportban.
- Megértést és odafigyelést segítő technikák.

B.2. Tanulás módszertana

A tanítási és tanulási módszerek, a taneszközök felhasználása, a teljesítmény mérésének módszerei alapvetően befolyásolják a tanulás eredményességét és a különböző kultúrákkal szemben kialakuló attitűdöket. Az alapvető írásbeli képességek, az olvasás és az írás fejlesztése a sikeres tanulás alapja. Léteznek életkorspecifikus és személyközpontú tanulási módszerek, rugalmas tanulásszervezési módok, melyekkel hatékonyabbá tehetjük az érintett kompetencia fejlesztését. A kooperatív tanítási formák segíthetnek a tanároknak abban, hogy multikulturalizálják oktatási-nevelési módszeregyüttesüket, megvalósíthatóvá válhat a differenciált fejlesztési stratégia iskolai keretek között is.

A tanulásban akadályozottak nevelését-oktatását tanórarendszerben végzik, ebben logopédus, pszichopedagógus, szociálpedagógus működhet közre. A tanórákat kiegészíthetik egyéni – fejlesztő terápiás foglalkozások. Fontos az egyénnek megfelelő tanulási tempó meghatározása – ez tantárgyanként is eltérő lehet. A fejlesztő gyakorlatok eredményeinek összehasonlítása, a pedagógiai diagnosztika eszközeivel pontos mérhető információk gyűjtése. A fogalmak lassú érlelése, a rendelkezésre álló idő szakszerű strukturálása is döntő jelentőséggel bír.

Vizsgálatok bizonyítják, hogy a kisebbségi tanulók esetében az értékelés főleg a szelektálás funkcióját tölti be. Az informális tanári értékelés a tanár előítéletei és sztereotípiái miatt veszélyes. A tantárgyi tesztek hátránya, hogy nem veszik figyelembe a tanulók kulturspecifikus élményeit (megfogalmazás, nyelv) és ez negatívan befolyásolhatja teljesítményüket. Az is előfordulhat, hogy a kisebbségi diákok formális teszteken elért jó teljesítményét a tanárok nem veszik figyelembe.

A modul célja: a kisebbség-koordinátorok számára olyan információkat közvetíteni, amelyek tudatosítják a lehetséges pedagógiai problémákat, hozzásegítve ezzel a résztvevőket a nehézségek kiküszöböléséhez, illetve megoldásához. Továbbá segítséget kívánunk nyújtani az újabb tanulási-tanítási módszerek készség szintű elsajátításához is.

Főbb tanulmányi területek:

A kurzus anyaga a neveléstudományok, pszichológia, kognitív pszichológia, gyógypedagógia, differenciálpedagógia eredményeinek bemutatásából és gyakorlati alkalmazásából áll össze.

- A tanítás, tanulás és nevelés korszerű értelmezése, fogalmi meghatározások. A taneszközök szerepe, az oktatási eszközök generációi.
- Az olvasási készség fejlesztésének életspecifikus értelmezése, különös tekintettel az olvasásmegértés részképességére
- Az íráskészség fejlesztésének életspecifikus értelmezése
- A tanulásban akadályozottság néhány jellemzője: diszlexia, díszgráfia, diszkalkulia
- A tanulásban akadályozottság problémájának személyközpontú megoldási lehetőségei, életkorok differenciáltsága
- A tanulás fejlesztésének stratégiai iskolai keretek között, kognitív elméletek
- A mesterfokú tanítás módszerei és gyakorlati megvalósulása
- A gyermekközpontú tanulás módszerei és megvalósulásai
- A pedagógiai értékelés módjai, elméletek és alapfogalmak
- Portfolió elemzés – teljesítménymérés, a tanulási folyamat értékelése
- Feedback, visszacsatolás

B.3. Kisebbségek művészete

A modul célja: azt bemutatni, hogy a kisebbségek irodalma, népzeneje és tánca mennyire fontos szerepet játszik a kisebbségek kultúrájának átörökítésében, a többség előítéletes magatartásának csökkentésében és a kisebbségek tehetséggondozásában.

Főbb tanulmányi területek:

- *Kisebbségek az irodalomban:* a stúdiumon a hazai nemzetiségek és etnikai csoportok – szlovákság, németiség, románok, romák és zsidóság – irodalmának bemutatására helyezzük a hangsúlyt. Az irodalomnak óriási szerepe lehet a kisebbségek kultúrájának bemutatása, szokásaik megismertetése során. Emellett alkalmas lehet kisebbségi csoportokban élők sajátos világlátásának, kulturális értékeinek bemutatására. A kisebbségi irodalom fontos eszköze lehet a toleranciára nevelésnek már az általános iskolában is. Ezt a munkát hiánypótló szöveggyűjtemény segíti, amelyben a kisebbségek irodalmából, illetve a kisebbségi léttel kapcsolatos színvonalas irodalmi alkotásokból álló válogatást közlünk.
- *Népzene:* a népzene része a nemzeti kultúráknak és tradícióknak. Elsajátítása hozzájárul a személyiség fejlődéséhez, a viselkedési szabályok és normák helyes betartásához. A zenének nagy szerepe van a toleranciára nevelésben is. A népzene őrzi a régió néphagyományait. A tisztelet és hagyományörzés része kell, hogy legyen a nemzetformálásnak, melyet majd az eljövendő nemzedékek is örökölnek. Egy irányított zenetanulás során mind a magyar, mind a kisebbségi zenék szerepet kapnak, ezáltal hozzájárulnak a multikulturális neveléshez. A résztvevők általános műveltségét gazdagítja a zeneirodalomnak és zenetörténetnek, ezen belül a kisebbségek zenekultúrájának ismerete, elsajátítása és továbbadása. A program során a roma, a klezmer, a szlovák, a román és a német zenét úgy dolgozzuk fel, hogy az

a szakvizsgázott pedagógus napi munkájában alkalmazható legyen. A kisebbség és a hátrányos helyzetű gyerekek zenei foglalkoztatása kiemelten fontos. Az ének, a hangszeres játék, a mozgásimprovizáció, más kultúrák megismertetése révén fejleszthetjük fantáziájukat, személyiségüket, képességeiket.

- *Néptánc:* a magas kultúra sajátos vonásai adják egy nemzet regionális, etnikai, vallási, nyelvi identitásának alapját. Kiderült, hogy a néphagyomány nem ment feledésbe, hanem belső világukat, a földi világot foglalja egységbe. A magyar kultúra alapvonásait a kétarcúság, a keleti-nyugati elemek sajátos keveredése adja. Kitűnő példa erre táncagyományunk, mely valóságos gyűjteménye a különféle korú táncfajtáknak, műfajoknak. A magyar táncagyomány sok-sok új elemmel gazdagodott, magába foglalva a késő középkor és reneszánsz gáláns, forgóforgató szerelmi páros táncait, a barokk kor játékos térformációs páros táncait. A 18. század utolsó harmadának, és a 19. század első felének évtizedeiben formálódott a magyar verbunk, csárdás, mely táncok identitásunk kifejeződései. A hagyományokat őrző gyakorlat határozta meg, fogta keretbe a magyarság meséit, dalait, táncait. A magyarországi kisebbségi és etnikai csoportok táncaiból válogatott anyagok kerülnek megismerésre, elméleti és gyakorlati szinten.

B.4. Európa és az emberi jogok – különös tekintettel az egyenlő bánásmód kötelezettségére és a kisebbségvédelemre

Napjainkban társadalmunk – s az egész régiónk – minden megoldásra váró problémája valamilyen módon kapcsolódik az Európa problémakörhöz. Ezért elengedhetetlen, hogy a gyakran használt fogalmakkal tisztában legyenek a képzési program résztvevői. A modul lehetőséget teremt arra, hogy a résztvevők megismerkedjenek az európai egység gondolatával, az európai integráció történeti háttérével, legyen egy általános képük Európa s benne térségünk politikai, gazdasági, kulturális problémáiról, eredményeiről.

Európa és az emberi jogok kapcsán különösen fontos az egyenlő bánásmód kötelezettségére és a kisebbségvédelemre vonatkozó európai irányelvek bemutatása. A modul során lehetőség van annak a kérdésnek a több szempontú (nemzetközi jogi, emberi jogi, történeti, szervezeti szempontokon keresztül) vizsgálatára, hogy Európában milyen szervezetek illetve eljárások által valósul meg az emberi jogok védelme.

A résztvevők egy-egy jogeseten keresztül képet kaphatnak arról, hogy miként érvényesíthető egy-egy emberi jog a két legfontosabb európai fórumon: az Európai Emberi Jogok Bíróságán Strasbourgban, illetve az Európai Bíróságon, Luxemburgban.

A kisebbségi jogok egyik legvitatottabb része a nemzeti kisebbségek védelme, mely kérdéskört külön kezeli a tematika. Összességében a modul használati útmutatót kínál ahhoz, hogy érthető legyen: Európa milyen válaszokat tudott adni eddig kisebbségi jog, mint emberi jog megsértésének különböző eseteire.

A modul célja: lehetőséget biztosítani a kisebbségi jogok aktuális problémáinak megismeréséhez, illetve az azokhoz kapcsolódó elméleti /politológia, politikatudományi és történeti ismeretek kifejtéséhez, elsajátításához.

Főbb tanulmányi területek:

- A legátfogóbb európai integrációs szervezet az Európai Unió történeti, szervezeti bemutatása, működésének alapjai
- A közösségi jog (EGK – EU) sajátossága
- Az emberi jogok története és az emberi jogok generációi
- Az emberi jogok védelmének egyetemleges alapegyezményei (az ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata és az ENSZ Egyezségokmányai)
- Az emberi jogok katalógusába tartozó egyes speciális egyezmények
- Az emberi jogok védelmének regionális rendszerei
 - Az Európa Tanács keretében – egy emberi jog kiválasztása és egy ahhoz tartozó jogeset feldolgozása
 - Európai Községek keretében – a diszkrimináció tilalom (EKSZ 12 §) és meghivatkozása a bírói esetjog tükrében
 - Az új Európai Alkotmányos szerződés és a kisebbségvédelem kérdése – kisebbségi jogi javaslat
- Az egyéni panaszjog intézménye a nemzetközi egyezményekben
- Az etnikai kisebbségek nemzetközi jogi védelme
- Magyarország és a szomszédos országok közötti „alapszerződések” tartalma, különös tekintettel a kisebbségvédelmi rendelkezésekre

B.5. Gyógypedagógiai alapismeretek

A kisebbség-koordinátor számára létfontosságú lehet egy olyan szemléletmód birtoklása, amely a gyógypedagógus és a pedagógus együttműködésének alapjául szolgálhat. Ennek alapjait szolgáltathatja ez a kurzus, ahol sor kerül a két szakma kapcsolatának felvázolására, a gyógypedagógiai alapfogalmak, kérdéskörök kilátások felmérésére, az integrált nevelés lehetőségeinek bemutatására, a szakmai sikerek és problémák elemző feldolgozására is. Végül sor kerül olyan kisebbség-tudományi kérdéskörök feldolgozására, amelynek gyógypedagógiai vonatkozásai is lehetnek: szegregáció - integráció, társadalmi beilleszkedés, tolerancia.

A modul során először az értelmi fogyatékoság fogalmát és biológiai, pszichés és társadalmi kritériumait, súlyossági fokozatait ismerik meg a résztvevők. Ezután az értelmi fogyatékoság okai, felismerési és gyógyítási lehetőségei kerülnek bemutatásra. A modulban ezután kerül sor az értelmi fogyatékosok fejlődésére vonatkozó ismeretek átadására, a családi és óvodai nevelés után az iskolai nevelésig. Az iskoláskori fejlődés megismerése után az értelmi fogyatékosokat képző intézményrendszer (speciális iskola, foglalkoztató intézet, egészségügyi gyermekotthon) kerül kifejtésre. Végül az értelmi fogyatékosok szakmai rehabilitációjának, társadalmi beilleszkedésének lehetőségeit elemzik a résztvevők. A hallási és látási fogyatékosokkal kapcsolatos kérdések feldolgozása hasonló gondolatmenet alapján történik.

A modul célja: megismertetni a hallgatókkal a gyógypedagógia tárgyát, az e témakörbe tartozó fogyatékoságok, károsodások jellemzőit. A gyógypedagógia speciális szemléletmódjának és hozzáállásának közvetítése.

Főbb tanulmányi területek:

- Gyógypedagógiai alapfogalmak áttekintése, meghatározása
- A látásfogyatékoság, a hallásfogyatékoság, mozgásfogyatékoság és az értelmi fogyatékoság témakörének felvázolása úgy, hogy főként a súlyossági fokok jellemzésére és a magyar intézményrendszer bemutatására kerül sor.
- Beszédhibák: főbb típusai, jelentőségük a beiskolázás során
- Részképesség-zavarok bemutatása, felismerésük és „kezelésük” módjainak ismertetése
- Autizmus jellemzése, a felismerés megkönnyítése, a velük való bánásmód alapvonalaianak ismertetése
- A fogyatékoság és szociális hátrány kapcsolatának elemzése: az álfogyatékoság fogalma és gyakorisága, a társadalmi szerep és beilleszkedés lehetőségei, „kitörési” lehetőségek
- A romák helyzete: a roma kisebbséghez szorosan kapcsolódik a szociális hátrány és a fogyatékoság fogalma. Az életmód és a szocializáció problematikája, valamint a szociális juttatások hatása, a párbeszéd jelentősége is előkerül a kurzus során.

B.6. Szervezetfejlesztés, projektmenedzsment

A pedagógus szakvizsga program megvalósítása során nem „csupán” olyan kisebbségekkel kapcsolatos ismeretek és készségek elsajátítása szükséges, amelyek az egyéni szintű problémakezelést teszik lehetővé. A kisebbségek társadalmi integrációjának elősegítése, lelki egészségvédelme, életmódjuk egészségkárosító hatásainak kivédése olyan módszerek használatát is igényli, amely a kisebbségi problémák szervezeti szintű kezelését is lehetővé teszik.

A kisebbség-koordinátor számára ezért fontos olyan módszerek ismerete, amelyek segítségével hatékonyabban lehet a meglévő szervezeti erőforrásokat használni, könnyebben lehet új erőforrásokat feltárni, meg lehet könnyíteni a gyakran egészen különböző szakterületeken dolgozó szakemberek közötti kooperációt. A kisebbség-koordinátornak ugyanakkor gyakran kell a korábban akár teljesen elszigetelten működő szervezetek közötti együttműködési lehetőségeket feltárni, vagy a régóta együttműködő intézmények kapcsolatait új kooperációs formákkal bővíteni.

Ezeknek a feladatoknak az ellátására kínál hatékony, viszonylag egyszerűen elsajátítható technikákat a projekt módszer. A modul során a kisebbség-koordinátorok konkrét projekteken keresztül felmérhetik azt, hogy milyen lehetőségeket kínál az iskola, illetve az oktatási rendszer a kisebbségi problémák kezelésére, milyen új és kreatív megoldásokra nyílik lehetőség ezen a téren. Lehetőségük nyílik annak megismerésére is, hogy miként lehet az iskola kapcsolatrendszerét feltárni, illetve céljaiknak megfelelően bővíteni.

A kisebbségi projektek kidolgozása és megvalósítása a legkritikább esetben egyemberes feladat. Legtöbbször kisebb – nagyobb csapatok, az úgynevezett teamek összehangolt munkáját igényli ez a tevékenység. A modul abban is segítséget kíván nyújtani, hogy a résztvevők megismerjék és ki tudják aknázni a teammunka előnyeit, és megtanulják ellensúlyozni a teamben végzett munka hátrányait.

A modul képzési célja: az, hogy a résztvevők teammunka keretében, konkrét projekteken keresztül megismerkedjenek a projektmódszer alapjaival, valamint a módszer hasznával a kisebbségi problémakörök kezelésében.

Főbb tanulmányi területek:

Projektmenedzsment

1. Definiálás és tervezés
2. Pontos szerződés
3. A projektek személyi összetétele
4. A projektszervezet létrehozása
5. A hálózatépítés, mint a szociális rendszerek intervenciója
6. A projektmunka helye és időtartama
7. Beruházás a projektek szociális készségfejlesztésébe
8. Struktúrák létrehozása
9. Célok kitűzése és a tervezés
10. Diagnózis és intervenció
11. Dokumentáció és értékelés
12. A vezetőség fejlesztése
13. Képzés és tanácsadás

A projektmódszer használata a kisebbségek egészségfejlesztésében. Esetelemzés.

Önálló kisebbségi projekt készítése, teammunkában.

B.7. Esetfeldolgozó csoport

Az iskolának – mint másodlagos szocializációs szintérnek – a személyiségformálásban betöltött feladatköre alapvető változáson ment át. Miután a család hagyományos nevelési funkciói arányukban és minőségükben megváltoztak, a megalapozó emocionális nevelés gyökerei elvékonyodtak, az iskolai személyiségformálásnak új feladatai, tennivalói születtek. A családok életvitele és nevelésben betöltött funkcióváltozása következtében, új nevelési problémák jelentek meg.

A családi élet zavarai a gyermek magatartásában tükröződnek, ami olyan problémákat okoz az iskolában, amelyekkel a gyakorló pedagógusok naponta szembekerülnek. Alaptevékenységüket tehát jelentős mértékben megterhelik a tanulók körében jelentkező pszichológiai problémák. E tény a tanár-diák kapcsolat alakulására is kihat.

A fenti problémákkal küzdő pedagógusoknak segítségként az esetmegbeszélő, esetfeldolgozó csoportmunkát kínáljuk fel. Az esetfeldolgozó csoport lehetőséget kínál arra, hogy a pedagógusok eligazodjanak a magatartási zavarok, a tanulási nehézségek, teljesítményzavarok, valamint a tanulók érzelmi vagy családi életével kapcsolatos problémák felismerésében és kezelésében.

Különös nehézséget okoz a pedagógusok számára a másság jelenségének kezelése, amely gyakran agressziót provokál az osztályközösségekben. A pedagógiai probléma kezelésében zavart okozhat az ismerethiány, amely akadályozza a nevelési probléma okainak felismerését és megoldását. Nehézséget okoz a problémahelyzetben szükséges viselkedési, kommunikációs készségek gyakorlatlansága, és az illetékeség, önbizalom hiánya.

Minden problémamegoldó kapcsolatban elsődleges feltétel a segítő szakember elfogulatlansága, objektivitása. A pedagógus azonban olykor a szükségesnél, az indokoltnál érzékenyebben reagál a kritikus nevelési helyzetre (pl. „nagyobbnak látja a bajt” vagy „nem veszi időben észre a problémát”).

Ezeknek a zavaroknak, nehézségeknek a kiküszöbölésére, korrekciójára szolgál az esetfeldolgozó csoport. A modul csoportmunka keretein belül zajlik, melynek végső célja a pedagógus önértékelésének, önbi-zalmának stabilizálása, valamint megbízható módszer kidolgozása a nevelési problémák hatékony kezeléséhez.

A modul célja: nevelés- és fejlődéslélektani ismeretek nyújtása a nevelési, személyiségfejlődési problémák felismeréséhez, a magatartási zavarok okainak feltárásához. Emellett mintát kíván nyújtani a pedagógusnak ahhoz, hogy az adott nevelési probléma megoldásában miként tud teljes személyiségével részt venni, hiszen a hatékony kommunikáció magában foglalja az értelmi és érzelmi folyamatokat a hiteles segítség érdekében.

Főbb tanulmányi területek:

- Problémaérzékenység, empátia jelentősége a pedagógiai munkában.
- Csoport-kommunikáció kidolgozása a probléma feltárására. Vizualizáció haszna az együttgondolkodásban.
- Az esetbemutatás szabályainak, lépéseinek kidolgozása. Esetelemzés logikai követelményei.
- Pedagógiai és pszichológiai eszközök, módszerek mozgósítása a nevelési problémák sikeres megoldásához.

B.8. Terepgyakorlat

A modul célja: a résztvevők a gyakorlatok keretében lehetőséget kapnak arra, hogy a kisebbség-koordinátori munkát igénylő, meghatározó színtereket megismerjék, és a későbbiek folyamán a megismert szervezetekben, vagy ezekkel a szervezetekkel projekteket dolgozzanak ki és valósítsanak meg. A terepgyakorlat keretében van lehetőségük a résztvevőknek arra, hogy egy alkalommal egy komplex kisebbségi projektben vegyenek részt.

A gyakorlólóhelyeket az intézmények szektor szerinti megoszlásában csoportosítottuk:

- oktatási intézmények
- szociális intézmények
- egészségügyi intézmények
- államigazgatási intézmények (önkormányzatok, kisebbségi önkormányzatok)
- nagy rizikójú intézmények (katonaság, rendőrség),
- nem állami intézmények (alapítványok, egyesületek)
- pénz és profitorientált intézmények.

A gyakorlólóhelyek kiválasztásánál azt is figyelembe vesszük, hogy a résztvevők lehetőleg más jellegű intézményt ismerjenek meg, mint amilyenben aktuálisan dolgoznak.

Amíg az első terepgyakorlaton egyéni megfigyelésre és elemzésre kerül sor, addig a másodikra igyekszünk 2-3 fős csapatok kialakításával hozzásegíteni a résztvevőket ahhoz, hogy a különböző foglalkozásúak között megvalósítható csoportmunkát gyakorolják. A harmadik terepgyakorlat, melyre a résztvevők saját munkahelyén kerül sor, a szakdolgozat-készítés jegyében telik el.

Minden gyakorlati periódust követően szakmai konzultációra kerül sor, melyen az előre kiadott szempontok alapján elkészült napló pontosítására van lehetőség.

A „Terepgyakorlatok szemináriumi feldolgozása” tárgy keretében a hallgatók ismertetik egymással is tevékenységüket és itt már az egyéni konzultáció eredményeit is felhasználva mutatják be munkájukat. Ezzel a több szinten strukturált gyakorlati, beszámolási módszerrel mind az individuális munka, mind a csoportmunka elmélyítésére, értékelésére sor kerül. A szemináriumi munka pedig lehetővé teszi, hogy mindenki minden gyakorlólhelyre „eljusson”.

Az első terepgyakorlatnak van két kiemelt színtere, a másik két terepgyakorló hely a résztvevőkkel történő egyéni konzultáció után kerül kijelölésre. A két kiemelt színtér:

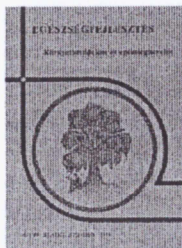
1. Szeged MJV Önkormányzat Ifjúsági Szakorvosi Ellátás Gyermekek és Serdülő Pszichiátriai Szakrendelés: cél az intézmény munkájának megismertetése a pedagógusokkal. Ezen a terepgyakorlati helyszínen sor kerül: az intézmény bemutatására, az itt nyújtott szolgáltatások megismertetésére; valamint arra, hogy az intézményben dolgozó orvosok a gyakorlatban, esetek, kórtörténetek ismertetése kapcsán világossá teszik a résztvevők számára, hogy milyen problémák esetén kérjék az intézmény segítségét.

2. Csongrád Megyei Munkaügyi Központ: pályaorientációs – pályakereső – munkahelykereső-terepgyakorlat: kisebbségek felzárkóztatásának elősegítéséhez.

A terepgyakorlat célja a kisebbség-koordinátorokat alkalmassá tenni, hogy az elsajátított ismeretek, módszerek alapján gyakorlati munkájukban segíteni tudják a kisebbségi csoporthoz tartozó tanulókat, szülőket és pedagógusokat a jövőkép megtervezésében.

A TANSZÉK KIADVÁNYAI

**Benkő Zsuzsanna: Egészségfejlesztés
(Környezetvédelem és egészségnevelés) JGYTF
Kiadó, Szeged, 1992.**

Tartalom

Előszó

Környezet és természetvédelem

Dózsa József: A környezet- és természetvédelem története hazánkban

Ilosvay György: A természetvédelmi Jogszabályokról

Molnár Béla: A bioszféra evolúciója

Tóth Károly: „Természeti értékek, nemzeti parkok, vadon élő állatok és növények védelme Magyarországon”

Pitrik József: Technikai – környezeti nevelés

Hazai és külföldi egészségfejlesztési, egészségnevelési oktatási programok, módszerek

Tráser László: Egészség és betegség-értelmezések a gondolkodás történetében

Erich Kleinfelder: Egészségnevelés a tanárképzésben Baden-Württemberg tartományban

Anselm Eder: Az osztrák iskolai egészségfejlesztésről

Bárány Ferenc: A szociális munka az iskolában és az egészségnevelésben

Benkő Zsuzsanna: Az egészségfejlesztés, egészségnevelés, mentálhigiéné az alap- és továbbképzésben

Benkő Zsuzsanna – Rékasi János: Az egészségnevelés helye és szerepe az iskolai nevelőmunkában

Sümei Gyöngyi: Egészségfejlesztő iskolai modell kialakítása

Magatartás-zavarok, devianciák iskolás korú gyerekeknél

Barabás Katalin: Az egészség pszichoszomatikus összetevői, a megelőzés súlypontjai

Csík Veronika: A deviáns viselkedésről

Erdei Katalin: Teljesítményzavarok az iskolás korban

Vetró Ágnes: A tömegkommunikáció hatása az ifjúságra

Zelenai Károly: Mindenki ki van téve a kockázatnak!

Az egészségfejlesztő és mentálhigiénés szakember a társadalomban.
JGYTF, SZOTE, 1994.

Tartalom

Benkő Zsuzsanna – Vetró Ágnes: Egészségfejlesztő és mentálhigiénés posztgraduális képzés Szegeden

Benkő Zsuzsanna: Az egészségfejlesztő, egészségnevelő projekt készítéséről

Benkő Zsuzsanna:

Az egészségneveléstől az egészségfejlesztésig

JGYTF Kiadó, Szeged, 1994.

Tartalom

Előszó

Makara Péter: Egészségvédelem Magyarországon: A kihívás természete

Gaye Heathcote: Posztgraduális képzés az egészségügyi oktatás és az egészségfejlesztés terén az Egyesült Királyságban és ezek modelljei, valamint stratégiái

G. A. M. Widdershoven – M. H. Strik: Egészségtudományok és egészségfejlesztés oktatása a Maastricht-i Egyetemen

Lotte Kaba – Schönstein: Nemzetközi egészségfejlesztő posztgraduális képzés. A multiprofesszionális képzés jól bevált modellje.

Klaus Scala: A szervezeti struktúra fejlesztésével az Egészségneveléstől az egészségfejlesztésig

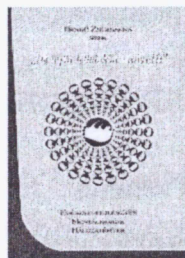
Benkő Zsuzsanna – Vetró Ágnes: Egészségfejlesztő és mentálhigiénés posztgraduális képzés Szegeden

Benkő Zsuzsanna:

„Ne üljön lelkünkön szenvedés”

JGYTF Kiadó, Szeged, 1995.

Tartalom

Előszó: dr. Veér András

Beköszöntő: dr. Makara Péter

Téma: a szerkesztő

„Formálom azt is, amivé ti válhattok”

Benkő Zsuzsanna – Vetró Ágnes: Egészségfejlesztés, mentálhigiéné, hálózátépítés. Modellkísérlet Szegeden

Gaye Heathcote – Mary Issitt: Az egészségfejlesztés elméletének és gyakorlatának összehangolása munkatapasztalat segítségével

Benkő Zsuzsanna: Az egészségfejlesztő, egészségnevelő projekt készítéséről

„Mert életem millió gyökerű”

Gaye Heathcote: A hálózátépítés elmélete és gyakorlata az egészségfejlesztés területén (különös tekintettel Angliára és Magyarországra)

Mary Issitt: A hálózátépítés tanfolyam alatti és a hatékony egészségfejlesztésben a tanfolyam után alkalmazható modellje

Erdei Katalin: A hálózátépítés első lépései

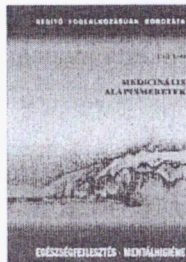
Csík Vera – Barabás Katalin: Mentálhigiénés hallgatókkal végzett
kiscsoportos munka tapasztalatai
Györgyné Kovács Erzsébet: Csoportmegbeszélés a hálózatépítésről

*

dr. Csík Vera:

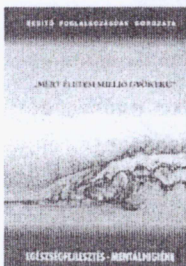
**Medicinális alapismeretek az egészségfejlesztő
mentálhigiénés posztgraduális képzés hallgatói szá-
mára**

JGYTF Kiadó, Szeged, 1996.

*

**Benkő Zsuzsanna: „Mert életem millió gyökerű”
JGYTF Kiadó, Szeged, 1997.**

Tartalom

Téka

Benkő Zsuzsanna: Az egészségfelfogás változása. Kísérlet az egész-
ségfejlesztés értelmezésére

Barabás Katalin: A nemzet egészsége a nemzet legfőbb kincse

Csík Vera: Közösség és mentálhigiéné

Kapocsi Erzsébet: Család és erkölcs

Bárány Ferenc: Az egészségfejlesztés szociálpolitikai elemei

Fodorné Pogány Judit: A pozitív gondolkodás szerepe a preventív
egészségviselkedésben

Erdei Katalin: Az egészségmagatartást befolyásoló kritikus pontok a személyiségfejlődésben

Ilosvay György: Környezet és egészség

Gaye Heathcote: Egészségnevelés. A tartalom, a módszer és az intézmények értékelő összehasonlítása Magyarország és az Egyesült Királyság között

A kötet munkatársai

*

Vetró Ágnes: Gyermekek- és ifjúságpszichiátria, mentálhigiéné

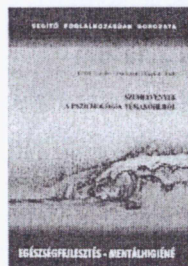
JGYTF Kiadó, 1998.

Az egészségfejlesztő mentálhigiénés posztgraduális képzés hallgatói számára

*

Erdei Katalin – Fodorné Pogány Judit: Szemelvények a pszichológia témaköréből JGYTF Kiadó, Szeged, 1998.

Tartalom

Erdei Katalin: Kritikus életperiódusok a személyiségfejlődésben a születéstől a felnőtté válásig

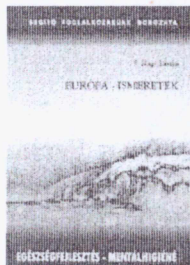
Erdei Katalin: Pieget intellektuális fejlődéelmélete

Erdei Katalin: A játék a pszichológia elméletében
 Fodorné Pogány Judit: A felnőttkor pszichológiai jellemzői
 Fodorné Pogány Judit: Tanuláselméleti modellek
 Fodorné Pogány Judit: A pszichoanalitikus paradigma
 Erdei Katalin: A humanisztikus pszichológia személyiségelmélete
 Erdei Katalin: A lelki egészség – betegség feltárásában alkalmazott pszichológiai vizsgálatok

*

J. Nagy László: Európa-ismeretek
 (Az integrációs folyamat történeti vázlata)

JGYTF Kiadó, Szeged, 1998.

Tartalom

Bevezetés

A modern Európa kialakulása

Az Európa fogalom megjelenése az újkorig

Európa kitágulása

A modern Európa kialakulásának néhány jellemzője

A páneurópa gondolat

Az integrációt ösztönző lépések a második világháború után

A páneurópa gondolat újjászületése

Gazdasági ösztönző lépések

Politikai ösztönző lépések

A Montánunió

A Schuman-terv

A Montánuniótól a Római szerződésig

A Gazdasági Közösségtől az Európai Unióig

Az Európai Gazdasági Közösség megalakulása: a „Hatok”

Az északi kibővülés: Nagy-Britannia belépése
Franciaország Európa-politikája az 1960-as években
A déli kibővülés: a mediterrán országok csatlakozása
Lépések a politikai unió felé
Kelet-Európa (Magyarország) és az integrációs folyamat
Dokumentumok
Az 1950. május 9-i nyilatkozat
Az Európai Bizottság véleménye
Magyarország Európai Unióba történő jelentkezéséről
Válogatott magyar nyelvű irodalom

Bárány Ferenc:
Szociálpolitikai ismeretek
JGYTF Kiadó, Szeged, 1999.

Tartalom

1. Szociálpolitikai alapfogalmak
2. Jóléti állam, európai szociális integráció
3. A mai magyar szociálpolitika történelmi előzményei. A szociális biztonsági rendszer reformja
4. Társadalombiztosítás a szociális biztonság rendszerében
5. A munkanélküliség kezelésének eszközei
6. A szociális törvény és a szociális ellátások
7. A gyermekvédelem helyzete és szociálpolitikai eszközei
8. Szociálpolitika szempontjából különösen érintett társadalmi csoportok

Jegyzetek

Mellékletek

Ralph Grossmann – Klaus Scala:

**Egészségfejlesztés és szervezetfejlesztés
JGYF Kiadó, Szeged, 2004.**

Tartalom

Előszó

1. Szükség van egészségfejlesztőkre
2. Szervezetek és színterek hatása az egészségre
3. A szervezetfejlesztés és az Ottawa Charta
4. Az egészségfejlesztő tevékenység vonzereje és csapdái
5. Egészségfejlesztés a társadalmi rendszerekben
 - 5.1. Beavatkozás
 - 5.2. A társadalmi rendszerek dimenziói
 - 5.3. A kívülálló
 - 5.4. A különböző társadalmi alrendszerek logikája
 - 5.5. A társadalomban az egészség számára nincs társadalmi alrendszer
 - 5.6. Az egészségfejlesztés kapcsolatai és kapcsolódási pontjai
 - 5.7. A szükséges képességek és készségek
6. Változás az egyének és a szervezetek fejlesztésén keresztül
 - 6.1. A szakmai szerepek fejlesztése
 - 6.2. Egyének és szervezeti struktúrák fejlesztése
 - 6.3. Belső és külső változás
 - 6.4. Nem egy „egyszerű gép”
 - 6.5. A megőrzés és a változás egyensúlya
 - 6.6. A teljes szervezet megközelítése
7. Miként működik a színtér-szemlélet?
 - 7.1. A színtér mint társadalmi rendszer

- 7.2. Az egészségfejlesztés egyének helyett társadalmi rendszerekre irányul
 - 7.3. A szinterek mint a beavatkozás célpontjai
 - 7.4. A szintér meghatározása
 - 7.5. Problémamegoldási irányultság
 - 8. Színterek fejlesztése projektmenedzsment segítségével
 - 8.1. Egy innovatív rendszer létrehozása
 - 8.2. Kulcsfolyamatok a szervezetfejlesztésben a projektmenedzsment során
 - 9. Projektmenedzsment
 - 9.1. Projekt-meghatározás és -tervezés
 - 9.2. Pontos szerződés
 - 9.3. A projektek személyi összetétele
 - 9.4. A projektszervezet létrehozása
 - 9.5. A hálózatépítés mint beavatkozási lehetőség
 - 9.6. A projektmunka helye és időtartama
 - 9.7. A projektszervezet kiépítése
 - 9.8. Struktúrák létrehozása
 - 9.9. Célok kitűzése és a tervezés
 - 9.10. Helyzetfeltárás és beavatkozás
 - 9.11. Dokumentáció és értékelés
 - 9.12. A vezetőség fejlesztése
 - 10. Képzés és tanácsadás
- Hivatkozások
- A szerzők

